

BANKOWOŚĆ • RYNEK FINANSOWY EKONOMIA • PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

TERAŻNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ

REDAKCJA NAUKOWA

ROBERT ZAJKOWSKI

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

BANKOWOŚĆ • RYNEK FINANSOWY
EKONOMIA • PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
TERAŻNIEJSZOŚĆ i PRZYSZŁOŚĆ

BANKOWOŚĆ • RYNEK FINANSOWY EKONOMIA • PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

TERAŻNIEJSZOŚĆ i PRZYSZŁOŚĆ

REDAKCJA NAUKOWA

ROBERT ZAJKOWSKI

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
Lublin 2023

Recenzenci

prof. dr hab. Krzysztof Borowski
prof. dr hab. Jacek Lisowski
dr hab. Bogdan Włodarczyk, prof. UWM

Redakcja wydawnicza

Anna Adamczyk

Redakcja techniczna

Agnieszka Muchowska

Projekt okładki i stron tytułowych

Krzysztof Trojnar

Skład

Marcin Wachowicz

Grafiki na okładce: rawpixel.com/Freeplik

© Wydawnictwo UMCS, Lublin 2023

ISBN 978-83-227-9695-5

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
ul. Idziego Radziszewskiego 11, 20-031 Lublin
tel. 81 537 53 04
www.wydawnictwo.umcs.eu
e-mail: sekretariat@wydawnictwo.umcs.lublin.pl

Dział Handlowy

tel./faks 81 537 53 02
Księgarnia internetowa: www.wydawnictwo.umcs.eu
e-mail: wydawnictwo@umcs.eu

Druk i oprawa

„Elpil”, ul. Artyleryjska 11, 08-110 Siedlce

*Prace inspirowane
dorobkiem naukowym
prof. dr. hab. Jerzego Węclawskiego*

Prof. dr hab. Jerzy Węclawski

Spis treści

Prof. dr hab. Jerzy Węclawski – sylwetka naukowa	11
Wstęp	21

BANKOWOŚĆ I RYNEK FINANSOWY

DOROTA KORENIK	
Rola banków i istota bankowości w świetle podstawowych teorii bankowych – prawda i mity	27
JAN KRZYSZTOF SOLARZ	
Banki jako systemy uczące się	35
IRENA PYKA	
Sofistyka w koncepcji niezależności polityki monetarnej banków centralnych	41
EWA MIKLASZEWSKA, ANNA DOŚ	
„Kredyt buduje nowoczesną gospodarkę”. Refleksje na temat Nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii w 2022 r.	53
ZBIGNIEW KORZEB	
Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w polskim sektorze bankowym	61
HELMUT PERNSTEINER	
Relationship Banking by Family Firms in Times of Crises	69
KRYSTYNA BRZOWSKA	
Miejsce inwestorów instytucjonalnych w finansowaniu inwestycji infrastrukturalnych w skali globalnej	79
BEATA ZOFIA FILIPIAK, MAREK DYLEWSKI	
Dług jako element określający potencjał finansowy jednostek samorządu terytorialnego w Polsce	89
KRZYSZTOF JAJUGA	
Ryzyko modelu robodoradztwa przeznaczonego dla indywidualnego inwestora	99
HENRYK MAMCARZ	
Przyczynowość między rynkiem akcji i obligacji skarbowych w Polsce	107

JANINA HARASIM	
Digitalizacja a zmiany na rynku płatności detalicznych	117
TERESA H. BEDNARCZYK	
Powiązania między rynkiem ubezpieczeniowym i rynkiem finansowym oraz ich konsekwencje	127

EKONOMIA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

MAREK RATAJCZAK	
Czy ekonomię trzeba „pomyśleć od nowa”, czyli ekonomia w dobie powrotu historii	137
MARIAN GORYNIA	
Ekonomia umiaru – nadzieje i wątpliwości	147
STANISŁAW FLEJTERSKI	
Funkcje nauk o finansach w erze radykalnej niepewności	155
TOMASZ BIAŁOWĄS	
Główne czynniki rozwoju globalnych łańcuchów wartości – doświadczenia historyczne i perspektywy	163
MAGDALENA JERZEMOWSKA, MIROSLAW SZREDER	
Spółeczna odpowiedzialność w Japonii w okresie Yamato	173
TOMASZ KIJEK	
Rozwój gospodarki cyrkularnej w krajach Unii Europejskiej	179
PAWEŁ PASIERBIAK	
Przewidywane ekonomiczne efekty wejścia w życie Regionalnego Kompleksowego Partnerstwa Gospodarczego (RCEP)	187
GRAŻYNA BORYS	
Klauzule społeczne – kreator iluzji czy praktyki zamówień publicznych w sektorze samorządowym w warunkach społecznej gospodarki rynkowej	197
BOGUSŁAW GULSKI	
Czy prawo pracy ogranicza elastyczność organizacji?	205
ARKADIUSZ KIJEK	
Zamówienia publiczne a innowacyjność polskich przedsiębiorstw	213
TADEUSZ KUFEL	
Analiza spektralna procesów inflacyjnych w Polsce w latach 2003–2022. Ocena wpływu zmian cen ropy naftowej i gazu ziemnego	223
MAREK BRYX	
Rynek nieruchomości mieszkaniowych w warunkach pandemii COVID-19	233

ADAM KOPIŃSKI

Wykorzystanie wybranych metod ilościowych w analizie finansowej
przedsiębiorstwa 241

JERZY KITOWSKI, WOJCIECH LICHOTA

Polskie modele dyskryminacyjne – bilans dokonań 251

JERZY RÓŻAŃSKI

Analiza zależności między internacjonalizacją a strukturą kapitałową
przedsiębiorstwa 261

ILONA SKIBIŃSKA-FABROWSKA

Wpływ poziomu mentalności kredytowej właścicieli mikroprzedsiębiorstw
na strukturę kapitału mikroprzedsiębiorstw 267

KRZYSZTOF SAFIN

Mity i prawdy sukcesyjne 275

JAN KLIMEK, SABINA KLIMEK

Edukacja zawodowa młodzieży a ich przedsiębiorcza postawa na rynku pracy 283

Podsumowanie 293

Bibliografia 295

Ekonomia umiaru – nadzieje i wątpliwości

Marian Gorynia¹

Streszczenie. Przedmiotem opracowania jest prezentacja oraz krytyczna analiza podstawowych tez konstytuujących ekonomię umiaru. Posługując się metodą krytycznej analizy literatury przedmiotu, dokonano oceny istoty oraz podstawowych postulatów ekonomii umiaru. Ponadto sformułowano listę pytań/wątpliwości pod adresem ekonomii umiaru oraz podjęto próbę ustosunkowania się do nich.

Wprowadzenie

Problem wyporności środowiska ziemskiego pod kątem negatywnych skutków działalności człowieka nie jest zagadnieniem nowym. Od około 50 lat pojawiają się opracowania naukowe wskazujące na wyczerpywanie się zasobów oraz na zagrożenia dla kontynuacji naszej cywilizacji w długim okresie, wynikające z eksploatacji środowiska naturalnego. Jest to związane z gwałtownie zwiększającą się liczbą ludności świata oraz z wynikającymi z tego konsekwencjami dla klimatu. Zgodnie z przewidywaniami większości naukowców zajmujących się tymi zagadnieniami nasilające się zmiany klimatyczne mogą doprowadzić cywilizację ziemską do kresu istnienia. Pojawiają się dramatyczne ostrzeżenia przed konsekwencjami ocieplania się klimatu, które stanowią zagrożenie dla trwania cywilizacji.

Jednym z pomysłów mających zaradzić tym zagrożeniom jest koncepcja ekonomii umiaru, która koncentruje uwagę na ekonomicznych uwarunkowaniach przyszłego wzrostu i rozwoju gospodarczego z jednoczesnym uwzględnieniem ograniczeń przyrodniczych, środowiskowych, klimatycznych, technicznych, instytucjonalnych, socjologicznych, politologicznych i prawnych. Rdzeń ekonomii umiaru stanowią rozważania na temat racjonalności, rozpatrywanej z punktu widzenia zarówno indywidualnego (pojedynczego) człowieka, jak i globalnego (całej cywilizacji ziemskiej).

Pierwszym celem opracowania jest syntetyczna prezentacja głównych idei konstytuujących ekonomię umiaru. Drugi cel dotyczy identyfikacji i dyskusji wątpliwości podnoszonych w związku z propozycjami zawartymi w koncepcji ekonomii umiaru.

¹ Prof. dr hab. Marian Gorynia, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7633-8249>, marian.gorynia@ue.poznan.pl

Przegląd literatury

Według Kołodki (2016, s. 32) „ekonomia umiaru to dostosowywanie rozmiarów strumieni – ludzkich, naturalnych, finansowych i rzeczowych – do wymogu zachowania dynamicznej równowagi”. Definicję tę należy uznać za trafną, a jednocześnie na tyle ogólną, że – przynajmniej na tym poziomie ogólności – nie jest w niej należycie wyeksponowany wątek nadmiernej eksploatacji środowiska przez człowieka. Warto też zwrócić uwagę, że w ten sposób zbudowana definicja zawiera przede wszystkim duży ładunek postulatowy, natomiast w mniejszym stopniu jest przydatna do opisu otaczającej nas rzeczywistości. Odpowiada na pytanie jak powinno być, a nie jak jest. Jest swego rodzaju ideą, konstruktem, benchmarkiem służącym do ewentualnego zestawienia z faktycznie występującą rzeczywistością i do przeprowadzenia krytycznej diagnozy pomiędzy stanem pożądanym i faktycznym. Być może starając się podnieść walory opisowe koncepcji ekonomii umiaru, należałoby ukierunkować jej wykorzystanie bardziej w stronę badania (diagnozy, conceptualizacji, pomiaru) odchyłań rzeczywistych stanów gospodarki od wymogu zachowania dynamicznej równowagi?

Wydaje się, że koncepcja ekonomii umiaru bazująca na idei równowagi powinna jednak zostać zmodyfikowana. Należy podkreślić, że dzisiejszy stan gospodarki to gospodarka nawarstwiających się nierównowag. Jak podkreślają Banaszyk, Deszczyński, Gorynia i Malaga (2021), myśląc o przyszłości nauk ekonomicznych, w tym o ekonomii umiaru, warto zarówno skorzystać z krytyki konstruktu równowagi ekonomicznej, jak i docenić alternatywne idee dążące do uniwersalnego opisu i wyjaśnienia procesów gospodarczych. Według Keena (2017, s. 63) „podstawowym neoklasycznym obrazem gospodarki rynkowej jest wieczna równowaga (...). Jednak istnieją pewne warunki konieczne, by ten stan równowagi zaistniał, a zaawansowane badania ekonomiczne pokazały, że żaden z nich nie jest spełniony”.

Za Banaszykiem i in. (2021) można też przytoczyć kilka postulatów zmian w posługiwaniu się ideą równowagi w badaniach ekonomicznych. Chodzi o to, aby w wymiarze ontologicznym dostrzec alternatywne poglądy, wywodzące się przede wszystkim z koncepcji postkeynesowskich i postmarksowskich, artykułowanych w ramach nurtu ekonomii heterodoksyjnej. Dostrzeżenie tych poglądów implikuje lokowanie w centrum uwagi cyrkulację produkcji i konsumpcji oraz mechanizmy reprodukcji ekonomicznej. Sensowność rozważenia alternatywnych punktów widzenia na ekonomię jest związana z faktem, że zwracają one uwagę na takie problemy współczesności jak nadmierne rozwarstwienie dochodowo-majątkowe i konsumpcjonizm. Prawdopodobne jest zatem, że właśnie z otwartej konfrontacji różnych poglądów zrodzi się bardziej satysfakcjonująca teoria ekonomii.

W wymiarze epistemologicznym oczekiwanej zmiany zaleca się odmienne postrzeganie procesów gospodarczych. Wskazane jest, by w dużo większym stopniu

uwzględniać aspekty kulturowe procesów gospodarczych. Idea równowagi gospodarczej w tendencji nadaje się do wszelkiego rodzaju analiz z wykorzystaniem podejścia ilościowego, lecz w dobie informatycznego wspomaganie symulacji gospodarczych opis wszelkich zjawisk za pomocą liczb jest ujęciem użytecznym tylko w ograniczonym zakresie, nie pozwala bowiem na włączenie do rozważań zmiennych opisujących dynamikę społeczną, czyli kulturę właśnie.

Jeśli chodzi o metodologiczny punkt widzenia, to warto byłoby rozważyć porzucenie założenia o priorytecie poszukiwania związków przyczynowo-skutkowych prowadzących do utrzymania równowagi albo odpowiedzialnych za wytrącanie z niej gospodarki. Następstwem uznania znaczenia komponentu kulturowego byłyby propozycja szerszego stosowania metody interpretacji humanistycznej, która przyjmując racjonalność podmiotu działającego, skupia uwagę na poszukiwaniu motywów podjęcia tego działania.

Wydaje się, że z punktu widzenia przejrzystości dalej prowadzonych rozważań warto także zdefiniować samo pojęcie umiaru. Można do tego wykorzystać fragment zawarty w opracowaniu Goryni (2022a, s. A5): „W wymiarze cywilizacji i społeczności świata umiar idący w parze z racjonalnością globalną (*de facto* będący jej synonimem) oznacza takie funkcjonowanie ludzkości, które w kontekście ograniczeń eksploatacji środowiska umożliwi jej przetrwanie w długim terminie. Bez przetrwania tracą sens wszelkie rozważania o dobrobycie, dobrostanie i przyczyniającym się do ich poprawy rozwoju gospodarczym. W takim znaczeniu wszelkie idee indywidualistyczne, w tym idea prymatu wolności konsumenta, zdają się schodzić na plan dalszy. Dlatego pojawia się trudny do zaakceptowania dla wielu postulat, by umiar i racjonalność w wymiarze indywidualnym były podporządkowane ważniejszej koncepcji umiaru w wymiarze całej cywilizacji”.

Metodyka badawcza

Podstawową metodą użytą przy tworzeniu tego opracowania była metoda krytycznej analizy literatury przedmiotu, którą odniesiono do kilku opracowań traktujących o istocie ekonomii umiaru.

Wyniki badań

Wyniki przeglądu literatury przedmiotu oraz efekty dyskusji na różnych seminariach, forach i konferencjach skłaniają do zadania kilku pytań odnoszących się do wątpliwości związanych z ekonomią umiaru. Lista pytań jest następująca:

1. Czy ekonomia umiaru to nowa koncepcja?

2. Jak ekonomia umiaru ma się do bieżącej sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w gospodarce polskiej?
3. Jakie są relacje pomiędzy koncepcją ekonomii umiaru a Kornaiowską ekonomią niedoboru?
4. Jak mają się relacje państwa i rynku w kontekście ekonomii umiaru?
5. Jak pogodzić nadmierną konsumpcję, brak umiaru konsumpcyjnego czy wręcz religię konsumpcjonizmu z ekonomią umiaru?
6. Jakie są relacje pomiędzy ekonomią umiaru a gospodarką socjalistyczną?
7. Jakie są normatywne cele globalnej ekonomii umiaru i czy są one możliwe do realizacji?
8. Czy współczesne możliwości technologiczne działają przeciwko umiarowi? Czy zachęcają do nadmiernej konsumpcji? Jak ma się do tego marketing?
9. Czy są widoczne jakieś oznaki opamiętania, zmiany, przełomu?
10. Jakie środki zaradcze można podjąć?

Te pytania i zagadnienia były tematem debat prowadzonych na konferencjach, w których uczestniczyłem choćby w drugiej połowie 2022 r., zorganizowanych we Wrocławiu (Uniwersytet Ekonomiczny), Wieliczce (Gmina Wieliczka i Instytut Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk), Bydgoszczy (Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Bydgoszczy), Toruniu (Regionalne Forum Innowacji) oraz Warszawie (Związek Banków Polskich [Klub Polska 2025+]). Moje refleksje na temat tych problemów dedykuję Panu Profesorowi Jerzemu Węclawskiemu z okazji Jego jubileuszu.

Wyniki badań i konkluzje

Do zasygnalizowanych pytań i wątpliwości odnoszę się w skrótowy sposób.

1. Ekonomia umiaru nie jest koncepcją nową. Jej załączki widoczne są w literaturze ekonomicznej od przeszło 50 lat. Pierwszym opracowaniem książkowym w języku polskim porządkującym szerokie spektrum zagadnień związanych z ekonomią umiaru jest publikacja Kołodki (2016).
2. Wydaje się, że postulaty ekonomii umiaru odnoszą się w pierwszej kolejności do tych gospodarek i tych podmiotów, których osiągnięty poziom dobrobytu nie znajduje się poniżej tzw. poziomu ubóstwa. Trudno bowiem byłoby adresatami postulatów ekonomii umiaru uczynić społeczeństwa i osoby żyjące na bardzo niskim poziomie egzystencji.
3. Ekonomia umiaru postuluje obniżenie poziomu eksploatacji środowiska naturalnego pod kątem zaspokojenia potrzeb ludzkich. Kornaiowska koncepcja ekonomii niedoboru oznaczała natomiast permanentne niedopasowanie podaży i popytu w ramach nieefektywnej gospodarki socjalistycznej. Ekonomia niedoboru zasadniczo ignorowała aspekty środowiskowe.

4. Wydaje się, że rynek nie jest sam w stanie poradzić sobie z postulatami wynikającymi z ekonomii umiaru. Świadczą o tym m.in. pogarszające się parametry opisujące środowisko przyrodnicze w skali świata. Stąd interwencja państwa wydaje się konieczna. Nie wystarczy jednak wyłącznie zaangażowanie pojedynczych państw. Zaawansowanie procesów globalizacyjnych sprawia, że nieodzowna jest koordynacja w skali międzynarodowej.
5. Nadmierna konsumpcja (przy wszystkich trudnościach z jej zdefiniowaniem), brak umiaru konsumpcyjnego czy wręcz religia konsumpcjonizmu stoją w relacji jednoznacznej sprzeczności w stosunku do idei ekonomii umiaru. Wprowadzenie w życie ekonomii umiaru oznacza przewyciężenie wszelkich przejawów patologicznej konsumpcji.
6. Relacje pomiędzy ekonomią umiaru a gospodarką socjalistyczną nie mogą sprowadzać tych dwóch kategorii do analogii. Gospodarka umiaru oznacza racjonalizowanie procesów konsumpcji pod kątem dopasowania jej do możliwości środowiska. Gospodarka socjalistyczna była synonimem ograniczania konsumpcji nie pod względem wydolności środowiska, lecz z uwagi na niską efektywność procesów gospodarowania. Innymi słowy, socjalizm to gospodarka rozrzutności i nieefektywności, to ekonomia niedoboru, natomiast kapitalizm to w pewnym sensie ekonomia nadmiaru.
7. Normatywne cele globalnej ekonomii umiaru sprowadzają się do wypracowania takich kompromisów odnośnie do konsumpcji w przekroju państw i jednostek, by możliwe było przetrwanie cywilizacji z punktu widzenia eksploatacji środowiska naturalnego. Cele te stanowią więc swego rodzaju imperatyw ciągłości cywilizacji. Należy je rozpatrywać przede wszystkim pod kątem konieczności. Wspólnym zadaniem cywilizacji jest doprowadzenie do tego, by środowiskowe, przyrodnicze i fizyczne ograniczenia możliwości wzrostu i rozwoju gospodarczego nie doprowadziły do zagłady ludzkości.
8. Współczesne możliwości technologiczne zdają się nie sprzyjać umiarowi. Możliwości technologiczne oznaczają przede wszystkim wręcz nieograniczone sposoby kreowania innowacji z myślą o odnoszeniu korzyści (zysków). Konsumenci są więc permanentnie „kuszeni” pomysłami nowych produktów i usług, które mogą zwiększać ich indywidualną użyteczność. Ważną rolę w tych procesach odgrywa dodatkowo marketing, często podstępny i ułudzielski, nakierowany na zwiększenie zysków producentów i handlowców. Taka logika gospodarowania sprzyja tworzeniu produktów i usług, które nierzadko mają silny negatywny wpływ na środowisko naturalne. Nie każdy wzrost gospodarczy jest bowiem „dobry”, w związku z czym nie wszystkie nakłady na naukę przyczyniające się do wzrostu produktu krajowego brutto (PKB) są społecznie uzasadnione. Stąd może być wyciągnięty wniosek, że finansowanie nauki powinno być selektywne – powinno dotyczyć tych

potencjalnych produktów i usług, które przyczynią się do zwiększenia „dobrego” PKB, w szczególności chodzi tutaj o wszelkie odmiany finansowania „zielonych” badań naukowych.

9. Na szczęście dostrzegalne są już jakieś oznaki opamiętania, zmiany. Ich skala niestety nie jest na tyle duża, by mówić o przełomie. Należy tutaj wskazać na rozmaite ruchy społeczne na rzecz ograniczenia konsumpcji (*slow food*, *slow life* itp.), ale niejako w kontrze pozostaje ostentacyjna konsumpcja na pokaz. Rozprzestrzenianie się wzorców konsumpcyjnych w skali świata podporządkowane jest raczej regule, że mniej zamożni czy wręcz biedni starają się podążać za bogatszymi, co sprawia, że postępy w kształtowaniu wyższego dobrobytu w tendencji okupione są zwiększonymi kosztami środowiskowymi. *Per saldo* zamiast cieszyć się wychodzeniem z biedy czy wznoszeniem się na krzywej wskaźników dobrobytu z ich poprawy coraz to większych połąci globalnego świata, przybywa powodów do niepokoju i obaw o przetrwanie planety pod względem środowiska naturalnego.
10. Wydaje się, że paleta potencjalnych działań, które mogą być podejmowane z myślą o zapobieżeniu globalnej katastrofie ekologicznej wynikającej z nadmiernej eksploatacji środowiska pod kątem zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych człowieka, jest całkiem szeroka. Perswazja, edukacja czy nawet przymus zdają się być dobrymi przykładami. Prawdopodobnie użyteczna będzie mieszanka wszystkich tych posunięć w jakiejś dziś jeszcze niezdefiniowanej proporcji. Z jednej strony oczywiste jest, że zasoby jednak się wyczerpują – ziemia, woda, powietrze ulegają postępującemu zanieczyszczeniu, zmiany klimatyczne są niepodważalne, następuje ograniczanie bogactwa przyrodniczego, postępuje wymieranie gatunków. Brak skoordynowanej i zdecydowanej reakcji może grozić zagładą. Z drugiej strony podejmowane środki zaradcze (perswazja, edukacja) działają wolno. Zmiany w systemach podatkowych, zawieranie porozumień międzynarodowych zabierają dużo czasu. Ponadto wiadomo, że w gospodarce rynkowej osadzonej w demokratycznym systemie politycznym ekonomii umiaru nie da się wprowadzić dekretem. Stąd wynika, że potrzebne są działania zrównoważone, wyważone i odwołujące się do różnych instrumentów. Przykłady takich posunięć są następujące (Gorynia, 2022a, 2022b):
 - kwestia konceptualizacji i operacjonalizacji umiaru – parametry środowisko-przyrodnicze, które muszą być spełnione, by cywilizacja trwała: identyfikacja tych parametrów, sposób ich pomiaru, przedsięwzięcia zapewniające ich spełnienie na długą metę (chyba nie wystarczy tylko dostrzeganie i mierzenie tzw. śladu węglowego), ale to powinno zostać uszczegółowione,
 - odejście od fetyszu PKB,

- w debacie publicznej musi być miejsce na kategorie, które z pozoru mogą wydawać się utopiami, ideałami bez pokrycia, oderwanymi od życia typami idealnymi. Chodzi o konieczność odejścia od myślenia wyłącznie doraźnego, *ad hoc*, pod presją, krótkookresowego, podporządkowanego rozwiązywaniu jedynie bieżących problemów. Archetypy takich kategorii stanowią pojęcia dobra wspólnego i racjonalności globalnej.

Monografia stanowi istotny głos w trwającej nieustannie dyskusji dotyczącej stanu i kierunków rozwoju takich dyscyplin jak ekonomia, finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości. Treści podnoszone przez poszczególnych Autorów z jednej strony mogą być traktowane jako wyjaśnienia czy też przesłanki uporządkowania szeregu istotnych kwestii w wyżej wymienionych dyscyplinach, a z drugiej jako postulaty zmian i kierunków rozwoju, jakich można będzie doświadczyć w najbliższych latach.

Z recenzji prof. dr. hab. Krzysztofa Borowskiego

Podsumowując, recenzowana monografia jubileuszowa, napisana pod redakcją naukową dr. hab. Roberta Zajkowskiego, prof. UMCS, jest dziełem udanym i stanowi ważny wkład w rozwój takich dyscyplin jak ekonomia, finanse oraz nauki o zarządzaniu i jakości. Stosunkowo rzadkie i jednocześnie bardzo cenne jest połączenie w niej zarówno aspektów finansowych, ekonomicznych, jak i związanych z przedsiębiorczością. Dlatego też recenzowana monografia posiada nie tylko wyjątkowo wysokie walory naukowe, lecz także walory dydaktyczne.

Z recenzji prof. dr. hab. Jacka Lisowskiego

Recenzowana praca stanowi obszerny przegląd problemów badawczych istotnych z punktu widzenia teraźniejszej i przyszłej sytuacji w gospodarce światowej. Cenne są prace teoretyczne dotyczące ściśle sfery finansów i poruszające tematykę sektora bankowości komercyjnej, jak również prace na temat banków centralnych czy powiązań sektora finansowego z innymi sektorami oraz zawierające rozważania z zakresu ekonomii. W monografii nie tylko uwzględniono perspektywę polskiej gospodarki, lecz także nawiązano w niektórych rozdziałach do poziomu Unii Europejskiej oraz do innych krajów, czego przykład stanowi analiza w odniesieniu do Japonii.

Z recenzji dr. hab. Bogdana Włodarczyka, prof. UWM